

УКРАЇНСЬКА ЛЮДИНА В УМОВАХ ТОТАЛІТАРНОЇ СИСТЕМИ 30-х рр. XX ст.

С.В. Сидоренко

**кандидат філософських наук, старший викладач,
Запорізький державний медичний університет, Україна, м. Запоріжжя**

Українська нація пройшла не одне випробування на шляху одержання незалежності, але найдраматичнішими залишаються сторінки 20-30-х років минулого століття, адже в цей період, як свідчать джерела, зміцнився тоталітарний режим, набуло апогею масове політичне насилля над людиною, яке було санкціоновано вищим керівництвом СРСР.

Мета. Розкриття антилюдяної та антинародної як антиукраїнської політики «великого терору», яка суттєво деформувала людину та систему її цінностей.

Політичний режим, який виник в Україні після хвилі національного піднесення 1917-1921 рр., називають тоталітарним, адже умови перебування в ньому передбачали цілковитий контроль партії над всіма сферами життя громади. Провідним стає авторитет керманича партії, зумовлений нібито єдиною вірною науковою ідеологією, хоча насправді ідеологія марксизму адекватно відображає в першу чергу історичну місію пролетаріату, позбавленого власності на засоби виробництва. Для України, як і для Росії, на чому в листі-відповіді В. Плеханову і В. Засулич вказував особисто К. Маркс, така ідеологія не підходить. Тому штучне прискорення побудови суспільства на основі ідеології, яка не відповідала як духовним засадам свідомості українського народу, так і матеріальним умовам його традиційного життя, могло відбуватись лише репресивними засобами. Це призводило до знеособлення людини, до приниження її гідності. Така ситуація особливо тяжко переживається в тих випадках, коли ігноруються ті вікові норми й цінності, на яких формується народна психологія як безпосередній і щирий прояв чуттєвості. А українській душі чужий суто економічно визначений поділ на класи, оскільки її характеризують такі субстанціональні риси, як *кордоцентризм*, *антеїзм* і *космізм*. Сердечність почуттів, насамперед почуття до матінки-Землі, повністю ігнорується тим, що вона стає надбанням колективної власності, адже «гуртове – чортове». Звідси й ідеологічне нищення сердечності почуттів, підняте в українців до космічного масштабу засобами народних дум і пісень. Адже «наша дума, наша пісня, не вмере, не загине». Тому не лише фізичний терор слід розглядати як негативний наслідок колективізації та індустріалізації українського населення, наслідком чого став голодомор, насильницьке переселення в інші землі до інших народів з іншою мовою, традиціями, культурою. Насамперед слід вести мову про духовно-світоглядний тероризм як свідому політику денационалізації українського народу в першу чергу. Людина в умовах політичного тоталітаризму гостро відчуває дефіцит добра, милосердя, любові, турботи з боку суспільства, виникає суцільна підозрілість, роз'єднаність з членами суспільства. Воно саме стає хворим на депресію,

тривогу, страждає від невпевненості за власне майбутнє, хоча офіційно все подається як невпинний прогрес. Наслідком такої політики духовного тероризму стало обґрунтування нелюдської концепції про зростання гостроти класової боротьби мірою побудови соціалізму. Відомі сталінські афоризми «незамінних людей у нас немає», «є людина – є проблема, немає людини – немає проблеми», «якщо ворог не здається, його знищують» формували відношення партійної номенклатури до громади – під прес «репресивної машини» потрапляли як звичайні люди, так і «вищі ешелони» комуністичної партії. В країні відбувалися масові порушення прав і свобод людини: фабрикувалися справи, слідство велося формально, швидкими темпами, «зізнання» вибивалися тортурами, суди проходили заочно, родичі не знали, де був похований засуджений(на).

За словами запорізького поета П. Ребра, «вельми трагічною була доля людей, які прийшли на цей світ з болгарськими, польськими, єврейськими, німецькими, грецькими, татарськими, естонськими прізвищами: вони, як правило, отримували розстрільні статті як «шпигуни». У такому ж темпі й виконувалися вироки. Так, Колісника Олександра Антоновича, який родом із с. Новогупалівка Червоноармійського району і працював у Запоріжжі на «поденних роботах» (так сказано у справі), заарештовано 21.08.1937 року, цього ж дня відбувся так званий суд «трійки» УНКВС по Дніпропетровській області, а через кілька днів його вже було розстріляно» [1, с.8-9]. Червоний Молох вимагав все нових і нових жертв. Тому 30-ті роки ХХ століття поставали для суспільства не тільки роками титанічних новобудов, колективізації, форсованої індустріалізації, але й необґрунтованих репресій, пошуками «ворогів народу», «антирадянських елементів», які були страчені репресивною партійною і державною системою в підвалах катівень, замордовані та перетворені у «табірний пил».

Але чи не найбільшим духовним терористичним злочином проти українського народу, включно з сучасниками, було замовчування компартійною владою самого факту існування Української Народної Республіки як незалежної держави, визнаної багатьма десятками світових тогочасних держав. Фактична війна Радянської Росії проти УНР в радянській історіографії подавалась як громадянська, а не як імперіалістична.

Висновки. 1. Слід всіляко відроджувати у свідомості сучасних українців, особливо молоді, історичну свідомість та історичну правду, яку не формували як об'єктивне надбання кожного народу і яка була спотворена. Адже самого навчального й наукового предмета, як «історія України», не існувало. 2. Має бути чітка державна політика відносно того, що саме історична пам'ять складає сутність національної ідеї кожного народу, який піднявся до свого духовно-практичного «завершення» створенням власної держави. Тоді й українці стануть в один ряд з історичними народами.

Список літератури

1. Ребро П. А Сталін при чому? / Спокута. Альманах - № 2- 2000. – С.3-10.